

POSTANOWIENIE

Dnia 9 lipca 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Agnieszka Żywicka

w sprawie z odwołania M. Ż. i Z. Spółki z o.o. z siedzibą w W.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddziałowi w Warszawie
o ustalenie podlegania ubezpieczeniom społecznym,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 9 lipca 2024 r.,
skargi kasacyjnej odwołujących się od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie
z dnia 5 czerwca 2023 r., sygn. akt III AUa 1282/21,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od każdego ze skarżących na rzecz organu rentowego po 240 zł (dwieście czterdzieści złotych), wraz z odsetkami z art. 98 § 1¹ k.p.c., tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 5 czerwca 2023 r. Sąd Apelacyjny w Warszawie w sprawie z odwołania M. Ż. i Z. Spółka z o.o. z siedzibą w W. (dalej płatnik składek) od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddziału w Warszawie w przedmiocie ustalenia podlegania ubezpieczeniom społecznym, oddalił apelację odwołujących się od wyroku Sądu Okręgowego Warszawa - Praga w Warszawie z dnia 7 czerwca 2021 r., którym oddalono odwołanie.

Odwołująca się M. Ż. i płatnik składek wnieśli skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego, zaskarżając ten wyrok w całości. Skarżący wnieśli o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu oraz zasądzenie od organu rentowego na rzecz skarżących kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu związanym z wniesieniem i popieraniem skargi kasacyjnej, według norm przepisanych.

Zaskarżonemu wyrokowi skarżący zarzucili naruszenie prawa materialnego: art. 83 § 1 k.c. w zw. z art. 300 k.p., przez niewłaściwe zastosowanie, polegające na przyjęciu, iż umowa o pracę zawarta pomiędzy M. Ż. a Z. Sp. z o.o. jest czynnością prawną pozorną, pomimo tego, iż: (-) z zebranego w sprawie materiału dowodowego wynika, iż M. Ż. faktycznie realizowała zadania związane z zarządzaniem Z. Sp. z o.o., (-) z samej struktury organizacyjnej organów spółki z o.o., w tym zarządu (art. 201 i nast. k.s.h.), zgromadzenia wspólników (art. 227 i nast. k.s.h.) oraz uprawnień kontrolnych posiadanych przez wspólników (art. 212 k.s.h.) wynika zależność organizacyjna, podporządkowanie oraz odpowiedzialność zarządu wobec Zgromadzenia Wspólników i samych wspólników, która w przypadku zatrudnienia na podstawie umowy o pracę przybiera co do zasady formę podporządkowania autonomicznego, (-) zarząd w spółce z o.o. jest organem obligatoryjnym, co wyłącza możliwość oceny faktycznej potrzeby i obiektywnie racjonalnego uzasadnienia zatrudnienia M. Ż..

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący wskazali, że wnoszą o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania ze względu na oczywistą zasadność skargi kasacyjnej. Skarżący podnieśli, że oczywista zasadność skargi kasacyjnej wynika z naruszenia art. 83 § 1 k.c. w zw. z art. 300 k.p., które jest wyraźnie widoczne i nie wymaga pogłębionej analizy. Brak bowiem jakichkolwiek podstaw do przyjęcia, iż jest możliwe uznanie za pozorną umowy o pracę, która jest faktycznie wykonywana, w sytuacji gdy fakt pracowniczego podporządkowania autonomicznego wynika z samej struktury organów w spółce z o.o., która wprost statuuje zależność organizacyjną, podporządkowanie oraz kreuje odpowiedzialność zarządu wobec Zgromadzenia Wspólników i samych wspólników, natomiast zarząd w spółce z o.o. jest organem obligatoryjnym, co z kolei wyłącza możliwość oceny

faktycznej potrzeby i obiektywnie racjonalnego uzasadnienia zatrudnienia na tym stanowisku. W ocenie skarżących przeciwny pogląd jest wprost sprzeczny z bezwzględnie obowiązującymi, jasnymi i oczywistymi przepisami prawa oraz ugruntowanym i jednolitym stanowiskiem orzecznictwa. Zatem mając na uwadze ustalony w sprawie stan faktyczny i stosując w sposób prawidłowy art. 83 § 1 k.c. w zw. z art. 300 k.p. Sąd Apelacyjny był zobowiązany przyjąć, iż M. Ż. podlega ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowemu, chorobowemu i wypadkowemu od 1 września 2017 r.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną organ rentowy wniósł o odmowę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania i zasądzenie od skarżących na jego rzecz kosztów postępowania kasacyjnego, w tym kosztów zastępstwa prawnego, według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia celem jej merytorycznego rozpoznania.

Skarga kasacyjna służy realizacji interesu publicznego w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości. Funkcje postępowania kasacyjnego powodują, że wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania oraz jego uzasadnienie powinny koncentrować się na wykazaniu, iż w konkretnej sprawie zachodzą okoliczności przemawiające za interwencją Sądu Najwyższego. Rozpoznanie skargi kasacyjnej następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych, wymienionych w art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c. i tylko w przypadku przekonania Sądu Najwyższego przez skarżącego, za pomocą jurydycznej argumentacji, że zachodzi publicznoprawna potrzeba rozstrzygnięcia sformułowanego w skardze zagadnienia prawnego przy jej merytorycznym rozpoznawaniu.

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący oparł na przesłance uregulowanej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. Przesłanka ta nie została jednak spełniona.

Sąd Najwyższy jednolicie przyjmuje, że odwołanie się do przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. wymaga nie tylko powołania się na okoliczność, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, ale również wykazania, iż przesłanka ta rzeczywiście zachodzi. Oznacza to, że skarżący musi wskazać, w czym - w jego ocenie - wyraża się "oczywistość" zasadności skargi oraz podać argumenty wykazujące, że rzeczywiście skarga jest uzasadniona w sposób oczywisty. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi bowiem wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Skarżący powinien więc w wywodzie prawnym wykazać kwalifikowaną postać naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającą na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 14 lipca 2005 r., III CZ 61/05, OSNC 2006 nr 4, poz. 75; z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, LEX nr 198531; z dnia 9 marca 2012 r., I UK 370/11, LEX nr 1215126; z dnia 1 stycznia 2012 r., I PK 104/11, LEX nr 1215774). Ponadto przez oczywistą zasadność skargi kasacyjnej rozumie się sytuację, w której zaskarżone orzeczenie sądu drugiej instancji w sposób ewidentny narusza konkretne przepisy prawa. Zatem we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, jak i w jego uzasadnieniu, niezbędne jest powołanie konkretnych przepisów prawa, z którymi wyrok sądu drugiej instancji jest w oczywisty sposób sprzeczny (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 30 listopada 2012 r., I UK 414/12, LEX nr 1675171).

We uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, podnosząc oczywistą zasadność skargi kasacyjnej, skarżący w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w istocie polemizują z ustaleniami faktycznymi i oceną dowodów dokonaną przez Sądy *meriti*, co zgodnie z art. 398³ § 3 k.p.c. uchyla się spod kontroli kasacyjnej. Polemika z ustaleniami faktycznymi sądu drugiej instancji, chociażby pod pozorem błędnej wykładni lub niewłaściwego zastosowania określonych przepisów prawa materialnego, z uwagi na sprzeczność z art. 398³ § 3 k.p.c. jest a *limine* niedopuszczalna (por.

postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 12 czerwca 2006 r., IV CSK 100/06, LEX nr 1101306.; z dnia 10 sierpnia 2006 r., V CSK 211/06, LEX nr 1102310; z dnia 20 stycznia 2016 r., II UK 292/15, LEX nr 2026233). Do postępowania kasacyjnego nie należy rozstrzyganie sporów o ocenę dowodów ani o prawidłowość ustalenia stanu faktycznego sprawy, którym Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹³ § 2 k.p.c. jest związany. Sąd Najwyższy, nie jest sądem faktów, a wyłącznie sądem prawa. W zakresie jego ustawowych kompetencji nie mieści się korygowanie ustaleń faktycznych lub oceny materiału dowodowego dokonanego przez sąd drugiej instancji (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 30 października 2018 r., I UK 437/17, LEX nr 2570520). Sąd Najwyższy, co zostało zaznaczone powyżej, jest bowiem związany w postępowaniu kasacyjnym ustaleniami faktycznymi dokonanymi przez sądy (art. 393³ § 3 k.p.c.). Ustalenie woli (celu, zamiaru) stron umowy w momencie jej zawierania stanowi element stanu faktycznego sprawy, którym Sąd Najwyższy jest związany w myśl art. 398¹³ § 2 k.p.c. Ustalenie treści umowy, a także wad oświadczenia woli, w tym pozorności, jest ustaleniem faktycznym i nie podlega kontroli kasacyjnej (wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 26 stycznia 2011 r., I UK 281/10, LEX nr 786372; z dnia 23 stycznia 2012 r., II UK 93/11, LEX nr 1163333). Podnoszone przez skarżących w tym zakresie argumenty stanowią zatem polemikę z oceną dowodów i wynikającymi z niej ustaleniami faktycznymi.

W sprawie Sądy obu instancji dokonały wszechstronnej oceny dowodów. Sąd drugiej instancji, zmieniając podstawę prawną rozstrzygnięcia, przyjął, że kwestionowana umowa o pracę była zawarta dla pozoru (art. 83 k.p.). O ile zgodzić można się, że skarżącymi, że nie można stwierdzić pozorności czynności prawnej - umowy o pracę w sytuacji, gdy praca jest faktycznie wykonywana, to skarżący pomijają jednakże w istocie fakt, iż nie wystarcza jednak jakakolwiek praca, gdyż znaczenie ma dopiero praca przewidziana dla stosunku pracy (zob. m.in. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 listopada 2023 r., I USKP 60/23, LEX nr 3631014). Jak wskazano w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 17 stycznia 2024 r., III USKP 56/22, LEX nr 3656917, jeśli Sąd ustala, że strona kwestionowanej - jako pozorna - umowy świadczyła pracę, wówczas dla prawidłowego ustalenia tytułu podlegania ubezpieczeniom społecznym konieczne jest jednoznaczne przesądzenie, czy

sposób wykonywania umowy spełnia przesłanki z art. 22 § 1 k.p. W tym celu bada się okoliczności i warunki, w jakich dana osoba wykonuje czynności na rzecz innego podmiotu prawa i dopiero w wyniku tego badania rozstrzyga się, czy czynności te świadczone są w warunkach wskazujących na stosunek pracy (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 października 2017 r., II UK 451/16, LEX nr 2427158, z dnia 22 sierpnia 2019 r., I UK 160/18, LEX nr 3551037, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 czerwca 2023 r., II USK 6/23, LEX nr 3570816), co Sąd drugiej instancji w sprawie uczynił. Dopiero bowiem realizacja umowy na warunkach prawnego podporządkowania pracowniczego, uprawnia do przyjęcia pracowniczego tytułu podlegania ubezpieczeniom społecznym. Sąd Apelacyjny wskazał, że chociaż formalnie odwołująca się M. Ź. jako prezes zarządu spółki odpowiadała przed Nadzwyczajnym Zgromadzeniem Wspólników spółki - w praktyce przed A. T., posiadającą 100% udziałów spółki - to w rzeczywistości z materiału dowodowego nie wynika, by spółka sprawowała jakąkolwiek formę nadzoru nad wykonywaniem przez odwołującą się pracy.

Ustalenia Sądu drugiej instancji dotyczące braku podporządkowania pracodawcy doprowadziły do uznania pozorności oświadczeń woli stron zawartej umowy o pracę. Trzeba pamiętać, że z mocy art. 398¹³ § 2 k.p.c. Sąd Najwyższy jest w postępowaniu kasacyjnym związany ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia, co oznacza, na co wskazano już powyżej, że w przypadku poddania skargi kasacyjnej merytorycznemu rozpoznaniu musiałby uwzględnić owe ustalenia przy rozpatrywaniu podniesionych w skardze zarzutów naruszenia prawa materialnego. Podkreślić również należy, że skarżąca w podstawach skargi nie podnosi zarzutów naruszenia prawa procesowego, co sprawia, że miarodajne były ustalenia faktyczne, tak jak miało to miejsce w innej sprawie ze skargi tego samego płatnika składek, w której odmówiono przyjęcia jej do rozpoznania postanowieniem Sądu Najwyższego z dnia 8 lutego 2022 r., II USK 677/21, LEX nr 3398954.

Z przytoczonych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. O kosztach wywołanych wniesieniem skargi kasacyjnej rozstrzygnięto na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c., z uwzględnieniem odsetek wynikających z art. 98 § 1¹ k.p.c.

[SOP]

[ms]